

Operationen lykkedes, men patienten døde.

Af Jens Aaberg, 2022.

Om morgenen ved 7-tiden torsdag den 27. september 1849 var der panik i husmandsstedet på Clausholm Mark i Hellevad sogn lige på den anden side af sogneskellet til Dronninglund.

Husmand og postbud Carl Larsens kone Mariane Christensdatter havde med en barberkniv tilført sig et dybt snitsår på den forreste del af halsen. Som præsten senere skrev i kirkebogen, havde hun gjort "*i sygdom og raseri*". De tilstedeværende forsøgte at forbinde hende så godt, de kunne.

Derpå begav manden sig til præsten i Hellevad for at få en vogn til at køre efter lægen Ludvig Gottschalch, som boede i Skræddergaarden i Ørsø (nu Doktorgaarden, Bjergvej 9). Præsten sendte ham videre til sognefoged Anders Larsen i Røgelhede forsynet med et brev, som forklarede sagen. Da Carl Larsen nåede frem til Røgelhede, var kun sognefogedens kone hjemme. Hun sendte imidlertid Carl Larsen videre til sognefogeden broder Christen Larsen med brevet. Han kunne fortælle Carl Larsen, at det var Jens Peter Jensen i Trøgdrup, der havde kørselspligten på den tid. Da Carl Larsen nåede frem til Trøgdrup, som ligger meget tæt ved stedet, hvor ulykken var sket, havde han været næsten hele sognet rundt, og det var blevet sidst på formiddagen.

Jens Peter Jensen var måske ikke særlig begejstret for at skulle ud at køre pligtkørsel. Han skulle først ud på marken og have hesten hentet ind og gjort klar, så der gik yderligere en times tid, inden han var klar til at begive sig til lægen med præstens brev, om at han skulle komme med og tilse den forulykkede kone.

Ved 3-tiden om eftermiddagen nåede kusken frem til Doktor Gottschalch i Ørsø og overrakte ham brevet.

Doktorens svar var kontant: "Det kan jeg sgu ikke i dag!". Han var ved at gøre sig klar til at tage til Aalborg for at ordne nogle "*vigtige pengeaffærer at afgørelser*", og derpå skulle han videre til København, samt "*at hans sind var så opfyldt ved tanken om familie og venner, som han efter lang tids forløb nu atter skulle se, at han ej gjorde sig noget klart begreb om måske mindre rigtig ej at give medfølge*", så en såret kone i Hellevad skulle ikke forpurre disse planer. I stedet sendte han kusken videre til Districtslæge Timm i Sæby, hvortil han ankom kl. 19.00 om aftenen. Timm var imidlertid ikke klar til at køre straks. Han havde haft et ildebefindende og skulle først have noget medicin. Klokken var derfor henvend 22.00, inden de kunne begynde turen fra Sæby til Clausholm Mark.

Districtslægen havde det dårligt på den lange køretur i natten, så han befalede kusken at køre langsomt, så han ikke blev rystet alt for meget.

Da de kom frem til Allerup havde Timm det dårligt, så han beordrede kusken til gøre et stop hos en enke, han kendte. Efter et par timers forløb fortsatte de kørslen og ankom til huset på Clausholm Mark omk. kl. 7.30.

Her kunne lægen blot konstatere, at patienten var død. Han resonerede dog, at selv om han var kommet før, ville konens liv ikke have været til at redde.

Hermed var sagen ikke forbi for Doktor Gottschalch. Der blev indledt en justitssag mod ham for at have *"undladt på en tilkaldelse at give en livsfarlig såret person lægehjælp"*.

Forsvareren anførte, lægen ved sin nægtelse ikke havde pådraget sig noget ansvar, fordi han ikke var ansat i statens tjeneste, så han kun havde en ret og ikke en pligt til at praktisere.

Anklageren derimod henviste til en forordning af 1819, som betragter det som en borgerpligt at *"sørge for enhver frelse"*. Desuden bliver det nævnt, at når han alligevel skulle ud at køre til Aalborg, så ville en tur omkring Clausholm Mark ikke være nogen stor omvej i forhold til at han havde sendt kusken på en meget lang tur til Sæby efter Districtslægen.

Der blev fremlagt lægeattester, som *"ikke kunne godtgøre, at Carl Larsens kones liv ville være reddet, om lægehjælp straks var kommet til"*.

Herefter kunne dommeren afsige dom:

Thi kjendes for ret:

Tiltalte praktiserende Læge Ludvig Gottschalch bør til Hjørring Amts Fattigkasse bøde Tredive Rigsbankdaler, samt betale Aktionens Omkostninger, derunder i Salær til Actor Procurator Rørbye 8 Rdl. til Defensor Øllgaard 6 Rdl. Den idømte Mulct at udrede under femten Dage efter denne Doms lovlige Forkyndelse. Dommen iøvrigt og i det hele at efterkomme under Adfærd efter Loven.

Gad.

Kilder:

Dronninglund Herreds Politiprotokol 1848-51, fol. 139ff.

Dronninglund Herreds Domprotokol 1848-58, fol. 61ff.

Hellevad sogns kirkebøger og folketællinger.